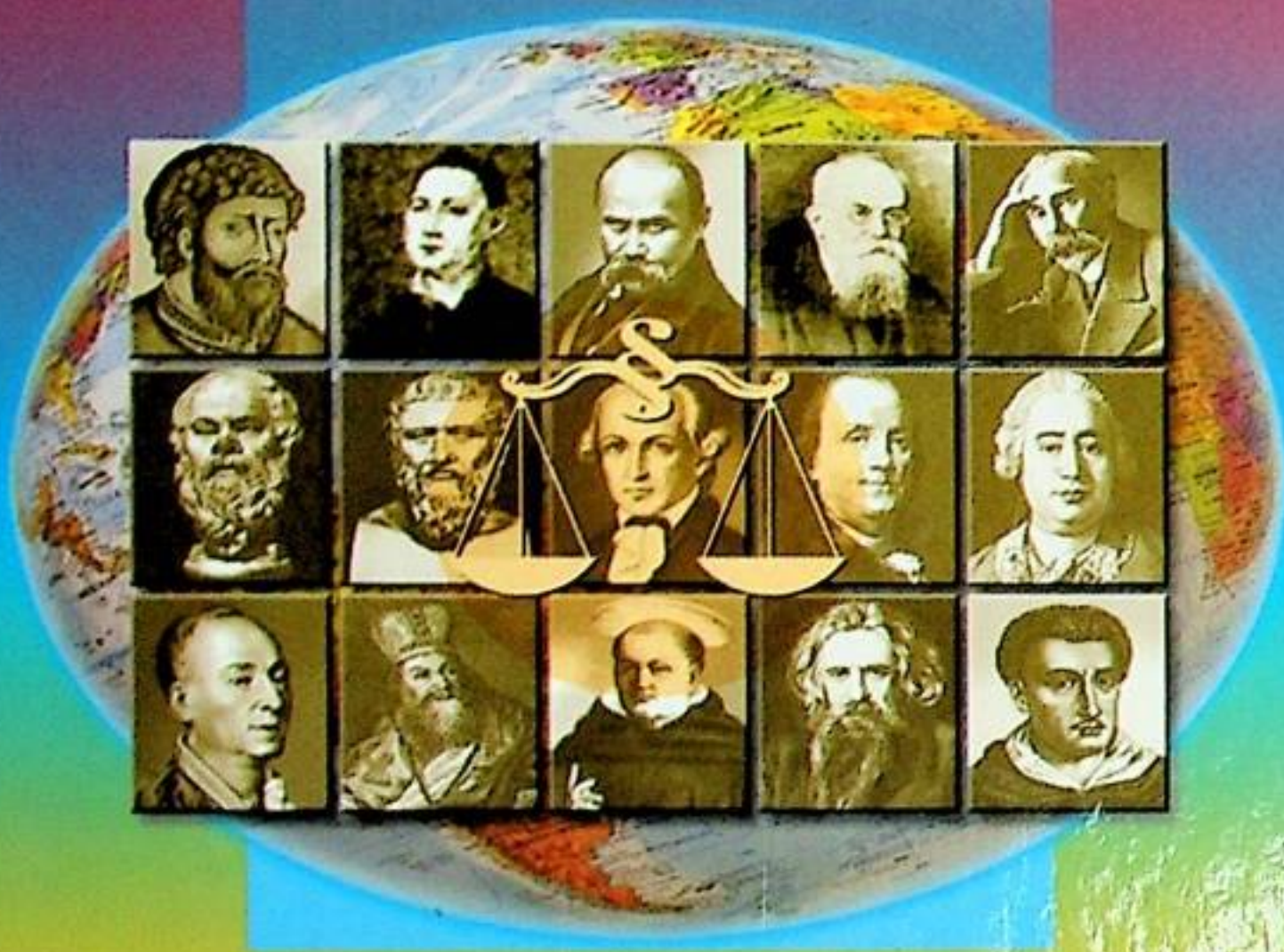

67.1973
Ш. 95

ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ і ПРАВОВИХ ВЧЕНЬ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Ф. П. Шульженко

ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ і ПРАВОВИХ ВЧЕНЬ

ПІДРУЧНИК

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Київ
Юрінком Інтер
2007

ББК 67.1я73
Ш95

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(лист № 1/11-2888 від 10 липня 2003 року)

Рецензенти:

Назаренко Є. В., доктор юридичних наук, професор;

Калюжний Р. А., доктор юридичних наук, професор

Бібліотека ПНПУ ім. К. Д. Ушинського

542204

542204

“ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО”
БІБЛІОТЕКА

Шульженко Ф. П.

Ш95 Історія політичних і правових вчень: Підручник. — К.:
Юрінком Інтер, 2007. — 464 с.

ISBN 966-667-143-3

У підручнику відповідно до програми підготовки фахівців-юристів у вищих навчальних закладах, із застосуванням загальнонаукових та спеціальних методів на конкретному історичному матеріалі висвітлено закономірності суспільного прогресу, розкрито процес становлення та розвитку знань про державу і право, наукового осягнення людством сутності цих суспільних явищ. Значну увагу приділено з'ясуванню витоків політико-правової думки в Україні, особливостей її формування в контексті європейської цивілізації.

Для студентів, аспірантів та викладачів юридичних навчальних закладів і факультетів, навчальних закладів з підготовки політологів, а також усіх, хто цікавиться питаннями історії політичної та правової думки.

ББК 67.0я73+66.1я73

ISBN 966-667-143-3

© Шульженко Ф. П., 2007

© Юрінком Інтер, 2007

ЗМІСТ

ПЕРЕДНЄ СЛОВО	3
РОЗДІЛ I	
ПРЕДМЕТ, ФУНКЦІЇ ТА МЕТОДИ ІСТОРІЇ	
ПОЛІТИЧНИХ І ПРАВОВИХ ВЧЕНЬ	5
§ 1. Предмет і функції історії політичних і правових вчень	5
§ 2. Методи історії політичних і правових вчень	11
РОЗДІЛ II	
СТАНОВЛЕННЯ ПОЛІТИЧНИХ І ПРАВОВИХ	
ПОГЛЯДІВ У КРАЇНАХ СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ	14
§ 1. Виникнення поглядів на державу і право в країнах Стародавнього Сходу	14
§ 2. Державно-правові погляди на право і державу в Стародавній Греції	23
§ 3. Державно-правові вчення Стародавнього Риму	43
§ 4. Становлення християнських державно-правових ідей	50
РОЗДІЛ III	
ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ	
ПОЛІТИКО-ПРАВОВИХ ВЧЕНЬ	
СЕРЕДНЬОВІЧНОЇ ЄВРОПИ	55
§ 1. Економічні та соціально-політичні умови формування середньовічної політико-правової ідеології	55
§ 2. Теократичні державно-правові вчення Західної Європи	57
§ 3. Державно-правові концепції середньовічних мислителів і юристів	61
§ 4. Становлення поглядів на державу і право в ранньофеодальній Київській Русі	66

РОЗДІЛ IV	
ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ ВЧЕННЯ	
В КРАЇНАХ АРАБСЬКОГО СХОДУ	73
§ 1. Становлення державно-правових	
поглядів ісламу	73
§ 2. Особливості середньовічної державно-правової	
ідеології в країнах арабського Сходу	76
§ 3. Основні напрями розвитку державно-правової	
думки в арабських країнах	79
РОЗДІЛ V	
ПОЛІТИЧНІ ТА ПРАВОВІ ВЧЕННЯ	
В ЗАХІДНІЙ ЄВРОПІ XV –	
ПОЧАТКУ XVIIІ СТОЛІТЬ	84
§ 1. Політико-правові концепції обґрунтування	
абсолютизму	84
§ 2. Державно-правові ідеї Реформації	89
§ 3. Держава і право у вченнях мислителів	
Нового часу	93
РОЗДІЛ VI	
ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИКО-ПРАВОВОЇ ДУМКИ	
В РОСІЇ	103
§ 1. Погляди на державу і право за часів	
Московської феодальної держави	103
§ 2. Державно-правові вчення в Росії	
періоду зміцнення абсолютизму	107
РОЗДІЛ VII	
СТАНОВЛЕННЯ ПОЛІТИКО-ПРАВОВОЇ ІДЕОЛОГІЇ	
УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ	114
§ 1. Політична і правова думка в Україні періоду	
входження до складу Литви та Польщі	114
§ 2. Ідеї державності періоду Української	
гетьманської держави	118
РОЗДІЛ VIII	
ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ ВЧЕННЯ	
ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРОСВІТНИЦТВА ТА	
ПЕРІОДУ БОРОТЬБИ ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ США	126
§ 1. Правові та державницькі вчення німецьких	
просвітників	126

§ 2. Вчення про державу і право представників італійського Просвітництва	130
§ 3. Державно-правові концепції представників французького Просвітництва.....	136
§ 4. Політичні та правові вчення у США періоду боротьби за незалежність	147

РОЗДІЛ ІХ

ПОЛІТИЧНІ ТА ПРАВОВІ ВЧЕННЯ В ЗАХІДНІЙ ЄВРОПІ КІНЦЯ ХVІІІ – СЕРЕДИНИ ХІХ СТОЛІТЬ

§ 1. Державно-правова ідеологія консерватизму.....	154
§ 2. Державно-правові теорії німецького класицизму	158
§ 3. Політико-правові вчення представників лібералізму	167
§ 4. Історична школа права	184
§ 5. Становлення державно-правової теорії позитивізму	188
§ 6. Політико-правова ідеологія утопічного соціалізму.....	191

РОЗДІЛ Х

ПОЛІТИЧНА І ПРАВОВА ДУМКА В РОСІЇ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХVІІІ – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ СТОЛІТЬ.....

§ 1. Державно-правова ідеологія «освіченого абсолютизму»	199
§ 2. Проекти державного устрою дворянської аристократії	201
§ 3. Державно-правові вчення Просвіти та раннього лібералізму	205
§ 4. Держава і право у вченнях декабристів	210
§ 5. Державно-правова ідеологія західників і слов'янофілів.....	214

РОЗДІЛ ХІ

РОЗВИТОК ПОЛІТИКО-ПРАВОВИХ ВЧЕНЬ В УКРАЇНІ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХVІІІ – ХІХ СТОЛІТЬ.....

§ 1. Політико-правові погляди представників Просвіти.....	218
---	-----

§ 2. Державно-правові концепції громадських об'єднань і рухів.....	225
§ 3. Державно-правова ідеологія ліберального та радикального демократизму	232

РОЗДІЛ XII

ПОЛІТИКО-ПРАВОВА ДУМКА ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ XIX – ПОЧАТКУ XX СТОЛІТЬ

§ 1. Державно-правове вчення марксизму	245
§ 2. Політико-правові концепції соціал-демократії ..	250
§ 3. Держава і право у вченнях анархізму	253
§ 4. Теорії юридичного позитивізму і соціологічної юриспруденції	257
§ 5. Антидемократичні політико-правові теорії.....	263

РОЗДІЛ XIII

ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ ВЧЕННЯ В РОСІЇ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ XIX – XX СТОЛІТЬ

§ 1. Державно-правові концепції утопічного соціалізму.....	265
§ 2. Держава і право у вченнях анархізму	267
§ 3. Становлення державно-правової ідеології лібералізму	272
§ 4. Соціологічні теорії права	274
§ 5. Вчення юридичного позитивізму.....	277
§ 6. Неокантіанська та релігійно-моральна філософія права.....	280
§ 7. Політико-правові вчення російського марксизму і більшовизму	284

РОЗДІЛ XIV

ПОЛІТИЧНІ І ПРАВОВІ ВЧЕННЯ В УКРАЇНІ КІНЦЯ XIX – XX СТОЛІТЬ

§ 1. Становлення плюралізму державно-правових теорій на зламі XIX – XX століть.....	296
§ 2. Розвиток державно-правових поглядів політичними партіями початку XX століття	309
§ 3. Державно-правові концепції федералізму	325
§ 4. Політико-правові концепції консерватизму	332
§ 5. Державно-правова ідеологія більшовизму і націонал-комунізму.....	338

§ 6. Державно-правові концепції націоналістичного спрямування	350
§ 7. Академічна державно-правова думка	365

РОЗДІЛ XV

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ПОЛІТИКО-ПРАВОВОЇ ДУМКИ ХХ СТОЛІТТЯ	387
--	------------

§ 1. Державно-правові теорії соціологічного і позитивістського спрямування	387
§ 2. Державно-правові концепції фашизму і націонал-соціалізму	390
§ 3. Теорії природного права	399
§ 4. Державно-правові теорії елітаризму і технократії	403
§ 5. Теорії плюралістичної демократії	407
§ 6. Теорії державності соціального спрямування ..	410

ЛІТЕРАТУРА	423
-------------------------	------------

АЛФАВІТНИЙ ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК ТА НАЗВИ ПРАЦЬ АВТОРІВ, У ЯКИХ ВИКЛАДЕНО ДЕРЖАВНО-ПРАВОВІ КОНЦЕПЦІЇ	430
--	------------